

Philosophy - Papers - II

Con.71 & (a)-07.

Apul a7 (OLD COURSE)

JL-800

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. (1) From Section I, Q. No. 5 is compulsory. Attempt any two questions from the remaining.
(2) From Section II, Q. No. 10 is compulsory. Attempt any two questions from the remaining.
(3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the nature and kinds of perception according to Nyāya System. 16
2. What are Categories ? Explain the Vaiśeṣika Categories of Substance (Dravya) and Abhava. 16
3. Discuss the arguments for and against Nyāya doctrine of Asatkāryavāda. 16
4. Explain the nature of Puruṣa according to Sāṃkhya and state the arguments given to prove its existence. 16
5. Write short notes on any two :- 18
  - (a) God in Nyāya System.
  - (b) Vaiśeṣika Theory of Atomism.
  - (c) The nature of Prakṛti according to Sāṃkhya.
  - (d) Sāṃkhya theory of Evolution.

Section II

6. Discuss the eight-fold path in Yoga system. 16
7. What is the distinction between Nirguṇa and Saguṇa Brahman according to Shankara ? Does he accept two Brahman ? 16
8. Explain Rāmānuja's view on 'God as Visistādvaita'. 16
9. Discuss Madhava's doctrine of difference and state the five-fold differences. 16
10. Write short notes on any two :- 18
  - (a) Yoga Concept of God.
  - (b) Shankara's Avidya Theory.
  - (c) Rāmānuja's Criticism on Māyāvāda.
  - (d) Nature of Brahman in Madhava's Philosophy.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्र. ५ अनिवार्य आहे. उरलेल्या प्रश्नांपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(२) विभाग २ मधील प्रश्न क्र. १० अनिवार्य आहे. उरलेल्या प्रश्नांपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
(४) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग १

१. न्याय तत्त्वज्ञानानुसार प्रत्यक्ष प्रमाणाचे स्वरूप आणि त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. १६
२. पदार्थ म्हणजे काय ? वैशेषिकांचे द्रव्य आणि अभाव हे पदार्थ स्पष्ट करा. १६
३. न्याय तत्त्वज्ञानाच्या असत्कार्यवाद सिध्दांताचे खंडण आणि मंडण करण्यासाठी दिलेल्या युक्तीवादांची चर्चा करा. १६
४. सांख्य तत्त्वज्ञानानुसार पुरुषाचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि त्याच्या अस्तित्वासाठी दिलेले युक्तीवाद सांगा. १६
५. कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा :- १८
(अ) न्यायदर्शनातील 'परमेश्वर'
(ब) वैशेषिकांचा परमाणुवाद सिध्दांत
(क) सांख्य तत्त्वज्ञानानुसार 'प्रकृति' चे स्वरूप
(ड) सांख्याचा उत्क्रांति सिध्दांत.

विभाग २

६. योग दर्शनातील अष्टांगमार्गाची चर्चा करा. १६
७. शंकराच्या मतानुसार निर्गुण आणि सगुण ब्रह्मन यांच्यामध्ये काय फरक आहे ? तोन दोन ब्रह्मन स्वीकारतो का ? १६
८. "ईश्वर हे विशिष्टाद्वैत आहे" यावरील रामानुजाची मते स्पष्ट करा. १६
९. मध्व चार्याचा भेद सिध्दांत सांगून पांच प्रकारचे भेद स्पष्ट करा. १६
१०. कोणत्याही दोहोंवर टिपा द्या :- १८
(अ) योगदर्शनातील ईश्वर संकल्पना
(ब) शंकराचा "अविद्या" सिध्दांत
(क) रामानुजांची मायावादावरील टिका
(ड) मध्वाचार्यांच्या तत्त्वज्ञानातील ब्रह्मन्चे स्वरूप.

- N.B. (1) From Section I, Q. No. 5 is compulsory. Attempt any two questions from the remaining.
- (2) From Section II, Q. No. 10 is compulsory. Attempt any two questions from the remaining.
- (3) Figures to the right indicate full marks

Section I

1. What is Indian Philosophy ? Explain the features of Rationalism on one of the major school of Indian Philosophy. 16
2. Discuss fully the four sources of Valid knowledge in Nyaya System. 16
3. Examine the nature of Purusha according to Samkhya and explain the arguments given to prove its existence. 16
4. Give a critical exposition of Buddha's doctrine of Dependent origination. (Theory of Causation) 16
5. Write short notes on any two :- 18
- (a) Samkhya Theory of Evolution.
  - (b) Eight Fold-path in Yoga.
  - (c) Buddha's Anti-Metaphysical Attitude (No-Soul Theory).
  - (d) Vaisesika's Theory of Atomism.

Section II

6. Explain in details the five types of knowledge according to Jainism. 16
7. Explain critically the main tenets of Charvaka's Materialism. 16
8. How are the concept of Samadhi explained in Yoga-Sutra ? What are the kinds of Samadhi. 16
9. Explain fully Jaina's Anekantavada. 16
10. Write short notes on any two :- 18
- (a) Vipasana Meditation.
  - (b) Ramkrishna Mission on Social Issue.
  - (c) Sankara's View on Brahman.
  - (d) Charvaka Hedenism.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्र. ५ अनिवार्य असून उरलेल्या प्रश्नांपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(२) विभाग २ मधील प्रश्न क्र. १० अनिवार्य आहे. उरलेल्या प्रश्नांपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(४) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग १

१. भारतीय तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ? भारतीय तत्त्वज्ञानाचे एक दर्शन म्हणून बुद्धीवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १६
२. न्याय दर्शनाच्या चार यथार्थ ज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १६
३. सांख्य दर्शनानुसार 'पुरुषा' चे स्वरूप स्पष्ट करा. पुरुषाच्या अस्तित्वाचे पुरावे स्पष्ट करा. १६
४. बुद्धाच्या "प्रतीत्यसमुत्पाद" या सिध्दांताचे चिकित्सक विशदीकरण करा (कार्यकारण सिध्दान्त). १६
५. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- १८
- (अ) सांख्यांचा उत्क्रांति सिध्दान्त
(ब) योगातील अष्टांग मार्ग
(क) बुद्धाचा अध्यात्म-प्रतिकूल दृष्टीकोण
(ड) वैशेषिकांचा परमाणुवाद सिध्दान्त.

विभाग २

६. जैनांच्या मतानुसार ज्ञानाच्या पाच प्रकारांचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा. १६
७. चार्वाकांचा 'जडवादातील' प्रमुख वैशिष्ट्यांचे चिकित्सक परीक्षण करा. १६
८. योगसूत्रात 'समाधी' ह्या संकल्पना कशा स्पष्ट केल्या आहेत ? समाधीचे प्रकार कोणते ? स्पष्ट करा. १६
९. जैनांचा अनेकांतवाद सविस्तर स्पष्ट करा. १६
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- १८
- (अ) विपस्सनेचे ध्यान
(ब) रामकृष्ण मिशन यांचा सामाजिक विचार
(क) "ब्रह्म" विषयी शंकराचार्यांचे विचार
(ड) चार्वाकांचा सुखवाद.